

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

अस्वर (3. अ + स्वर) adj. nicht laut, halblaut, undeutlich AMṚTAV.

Up. in Ind. St. 2, 60, N. 6. वचनं दीनमस्वरम् R. 2, 42, 26. eine unangenehme Stimme habend AK. 3, 1, 37. H. 349. ० रम् adv. nicht laut, undeutlich: आश्रावयति ÇAT. Br. 11, 4, 2, 9, 10.

अस्ववेश (3. अ + स्व-वेश) adj. kein eigenes Haus habend, aus der Heimath vertrieben RV. 7, 37, 7.

1. अङ्, अङ्क्ति; 2. pl. perf. अनाङ्. fügen, reihen, rüsten: एवा तं इन्द्रोचयमेकम् अस्वस्या न त्मना वाजयन्तः RV. 2, 19, 7. अङ्केन यज्ञं प्यायुराणाः 7, 73, 3. — Verhält sich zu नङ् wie 1. अङ्गु zu नङ्ग.

— सम् aneinanderfügen, zusammenreihen: इमे मां पीता यशसं उरूप्य-वो रथं न गावः समनाहं पर्वसु RV. 8, 48, 5. Vgl. 1, 94, 1: इमं स्तोममङ्कते ज्ञातर्वेदसे रथमिव सं मेहेमा मनोपया, wo ursprünglich समहेमा möchte gestanden haben. Hierher dürfte auch अङ्गे ich verschliesse zu ziehen sein AV. 6, 36, 3: सं ते रुन्मि द्वा दतः समु ते रुन्वा रुन् । सं ते जिह्वया जिह्वा सम्वासाहं आस्पम्.

2. अङ् nur in den folg. 5 Personen des perf., das praes.- und perf.-Bedeutung hat, erhalten: आत्य, आह, आहयुम्, आहयुम्, आहयुम् (in den Veda-Saṁhitā nur 3. sg. und pl. nachzuweisen) P. 3, 4, 84. 8, 2, 35. Vop. 9, 54. 55. 1) sagen, sprechen: य इन्द्राय सुनवामित्याहं RV. 5, 36, 1. 4, 33, 5. 7, 104, 16. तदाहः ÇAT. Br. 1, 9, 1, 24. 2, 1, 1. 13. 14. 1, 10, 2, 1, 5. एवमेतयथात्य तम् N. 9, 30. यदात्य RAGH. 3, 48. यदाह वचनम् VIÇV. 10, 5. सदाह (sagt er) ददानीति M. 9, 47. एतद्वचनं श्रुत्वा कश्चित्कपोतः सदर्पमाह HIT. 12, 20. 15, 9. ÇĀK. 22, 4. तावाहः HIT. 18, 6. सर्वद्रव्येषु विद्येव द्रव्यमाह रत्नतमम् (आहः als Parenth. eingeschoben) HIT. Pr. 4. mit dem dat. der Person: तदिदं तदिवा मह्यमाहः RV. 1, 24, 12. mit dem acc.: धिक्तास्वित्येवैनमाहः KHĀND. Up. 7, 15, 2. दाम्यतेति न (kann auch dat. sein) आत्य ÇAT. Br. 14, 8, 2 = BRH. ÂR. Up. 5, 2, 1. तान्प्रजापति-राह M. 4, 225. INDR. 1, 12. SĪV. 1, 12. N. 20, 2. DAÇ. 2, 59. R. 1, 2, 5. ÇĀK. 84, 12. HIT. 25, 18. RAGH. 3, 63. die Sache ebenfalls im acc.: शिष्यमाह — इदं वचः R. 4, 2, 20. N. 7, 4, 9, 15. BHAG. 1, 21. प्रियमपि तथ्यमाह शकुन्तो प्रियंवदा ÇĀK. 10, 18. स भवत्तमनामयप्रश्नपूर्वकमिदमाह 65, 1. MEGH. 101. — 2) anerkennen, annehmen, aufstellen, statuieren AIT. Br. 6, 26, 31. एतानाहः कोऽसाह्ये प्रोक्तान्दण्डान्मनीषिभिः M. 8, 122. पुत्रान्द्वादश यानाह नृणाम् — मनुः 9, 158. प्रायश्चित्तम् — कामकारकृते ऽप्याहुरेके 11, 45. यानस्य चैव यातुश्च यानस्वामिन एव च । दशातिवर्तनान्याहः 8, 290. अग्रे पुनरेवं सूत्रार्थमाहः K'c. zu P. 5, 4, 21. — 3) aussagen, ausdrücken, be-
deuten, bezeichnen: स्त्रियां वमी । आहुर्दुक्तिरं सर्वे alle diese Wörter (für Sohn) bezeichnen als femm. die Tochter AK. 2, 6, 1, 28. आहुर्नाम त-
द्वताम् ॥ स्वात्पालधन - अर्थकादयः Wörter in der Bedeutung von पाल u. s. w., an das Eigentum gefügt, bezeichnen den Namen der Besitzer H. 3, 4. पूर्वः — आह पुंवङ्कवे ऽपि पूर्वज्ञान् AK. 3, 4, 136. नाम्ना Jmd (acc.) beim Namen nennen: का ज्यं पितरमस्माकं नाम्नाह MBH. 3, 16065. — 4) von Jmd oder Etwas (acc.) sagen: तस्मात्सत्यं वदन्तमाहुर्धर्मं वदतीति BRH. ÂR. Up. 1, 4, 14. यामाहुः सर्ववीजप्रकृतिरिति (vgl. u. प्र 3.) von der man sagt, dass sie der Urquell alles Samens sei ÇĀK. 1. स्नेहानाहुः (so ist zu lesen) — ते ह्यगोप्याः MEGH. 111. — 5) Jmd (gen.) Etwas (acc.) beilegen: व-
क्षार्पिशब्दम् — यदि मे भगवानाह VIÇV. 12, 21. — 6) Jmd oder Etwas irgendwie (acc.) nennen, Jmd oder Etwas (acc.) für Jmd oder Etwas

(acc.) halten, ansehen, erklären: उत स्मा हि तामाहुर्निम्नवचनम् RV.

4, 31, 7. 10, 10, 12. 93, 18. 107, 6. स्त्रियः सतीस्तां उ मे पुंस आहुः 1, 164, 16. चवार्पाहुः सक्तन्नाणि वर्षाणां तु कृतं युगम् M. 1, 69. ब्रह्मा विश्वसृता धर्मा महानव्यक्त एव च । उतमां सात्त्विकामितां गतिमाहुर्मनीषिणः ॥ 12, 50. अर्थे गोमिथुनं प्रुत्कं केचिदाहुः 3, 53. 1, 86. 5, 18. 7, 26. 210. 9, 32. 180. 10, 6. 11, 54. 120. पुरुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमत्रं विभुम् ॥ आहुस्त्वामृषयः BHAG. 10, 12. 13. BRĀHMAN. 1, 17. अवित्रेयं सुतं ज्येष्ठमाह VIÇV. 11, 17. 20. RAGH. 2, 50. VET. 16, 19. das praed. durch इति hervorgehoben: अङ्गे हि बालमित्याहुः M. 2, 153. तस्माच्छरीरमित्याहुस्तस्य मूर्तिम् 1, 17. — 7) Jemand (gen.) Etwas (acc.) zusprechen, Etwas für Jmdes Eigentum erklären: स्थाणुच्छेदस्य केदारमाहुः शल्यवतो मृगम् M. 9, 44. — Nur die abweichende perf.-Bildung nöthigt uns diese Wurzel von der vorhergehenden zu trennen.

— अग्निं besprechen, segnen: सीसायाध्याहं वरुणः AV. 1, 16, 2.

— अग्न्युं hersagen, vorsprechen (bes. von Sprüchen bei Ceremonien):

ता एता नवानतरायमन्वाह AIT. Br. 2, 20. ÇAT. Br. 1, 3, 1, 26. 3, 2. fgg. 4, 1, 1. fgg. 6, 3, 27. u. s. w. स यामेवाम् सावित्रीमन्वाहिश्वैव स यस्मा अन्वाह तस्य प्राणोस्त्रायते 14, 8, 15, 7. 9, 3, 13 (= BRH. ÂR. Up. 5, 14, 4. 6, 3, 6). PĀR. GRHJ. 2, 3.

— निम् ausprechen, aussagen, ausdrücken: तदेव खलु सर्वानूत्रि-
राह ÇAT. Br. 1, 5, 3, 8, 9. 2, 33. 4, 2, 2, 12. अतस्तद्गोराशिषो निराह 8, 6, 1, 22. 6, 4, 1, 7. न निर्वद्धा उपसर्गा अर्थ निराहुः NIR. 1, 3.

— प्र 1) aussagen, ansagen, ankündigen, verkünden, sprechen, sagen: यदा प्राह संज्ञतः पशुरिति ÇAT. Br. 3, 8, 2, 1. अथमर्णे च यः प्राह (antwortet) यश्चाधर्मेणा पृच्छति M. 2, 111. न दास्यामीति शक्नो (von दास्यामि abhän-
gig) प्राह VIÇV. 3, 22. R. 1, 2, 42. 3, 20, 4. PĀNĀT. 34, 2. mit dem acc. der Sache: एतं ते देव सवितर्यज्ञं प्राहुः VS. 2, 12. ÇAT. Br. 1, 7, 4, 21. (उपस-
र्गाः) उच्चावाचानार्थान्प्राहुः NIR. 1, 3. विप्राः प्राहुस्तथा चैतद्यो भर्ता सा स्मृ-
ताङ्गना M. 9, 45. आयुष्यमपरे प्राहुः R. 1, 4, 22. mit dem dat. der Person: तस्मा एवैतप्राह ÇAT. Br. 1, 1, 1, 2. तस्मै स विद्वानुपपन्नाय प्राह Citat aus der ÇRUTI im VEDĀNTA. in BENF. Chr. 204, 8. स भारद्वाजाय सत्यवाहाय प्राह भारद्वाजा ऽङ्गिरसे परावराम् MUNI. Up. 1, 4, 2. ज्ञान्ते मधुपर्क प्राह NIR. 1, 16. acc.: भगवानय ताम् — प्राह SUND. 4, 23. DRAUP. 9, 10. MBH. in BENF. Chr. 21, 10. BRAHMA-P. in LA. 35, 19. PĀNĀT. 69, 5. पुरोहित-
त्वां कुशलं प्राह R. 2, 68, 7. VIÇV. 2, 5. — 2) angeben, überliefern: तदे-
तदुक्तप्रत्युक्तं पञ्चदशर्चं बहूचाः प्राहुः ÇAT. Br. 11, 5, 1, 10. — 3) Jmd oder Etwas (acc.) irgendwie (acc.) nennen, Jmd oder Etwas für Etwas halten, ansehen: सर्वाम्नास्तेन पुत्रेण प्राह पुत्रवतीनुः M. 9, 183. एतच्च-
तुर्विधं प्राहुः सात्ताद्धर्मस्य लक्षणम् 2, 12. अथमेधादशगुणं फलं प्राहुः MBH. 3, 4069. das praed. durch इति hervorgehoben: कैवर्तमिति यं प्राहुः M. 10, 34. यं संन्यासमिति प्राहुः BHAG. 6, 2. तं प्राहुः क्षेत्रज्ञमिति (v. l. क्षेत्रज्ञ इ-
ति, vgl. das simpl. u. 4.) 13, 1. ये त्वां प्रूरुमिति प्राहुः R. 5, 36, 17.

— प्रति 1) Jmd gegenüber Etwas (acc.) aussprechen: यमश्चिक्त्वान्प्र-
त्येतदाह AV. 18, 2, 37. mit dem acc. der Person: स यदि पितरं वा मातरं वा — किंचिद्दशमिव प्रत्याह KHĀND. Up. 7, 15, 2. ततः कोपतराजः — क-
पोतान्प्रत्याह HIT. 10, 2. — 2) erwiedern, antworten ÇAT. Br. 3, 5, 4, 17. 9, 3, 31. 14, 4, 3, 25 (= BRH. ÂR. Up. 1, 5, 17). mit dem acc. der Person 13, 3, 2, 12. N. 26, 11.